

Forventer fleksibelt miljøregime for kraftvassdrag

*Signaler fra Brussel tilsier at kraftbransjen får framlegge viten om forholdet mellom el-produksjon og biologi når kraftvassdragenes framtid skal avgjøres.
Foto: MorgueFile*

EUs vanddirektiv kan innfris uten firkantede krav til slipp av vann i regulerte elver, ifølge fersk SINTEF-rapport.

– Hadde EU-kommisjonen krevd like store slipp av vann året rundt i alle regulerte vassdrag, ville produksjonsevnen til det norske vannkraftsystemet gå ned. Men ingenting tyder på at vanddirektivet er ensbetydende med slike krav, sier forsker Helene Egeland ved SINTEF Energi.

Krav om økt minstevannføring, gjeldende for eksempel for deler av året, kan imidlertid bli en realitet for visse vassdrag hvis det er dette som skal til for å bedre vassdragets økologiske tilstand, opplyser forskeren.

Kunnskapsbaserte krav

EUs miljødirektiv for vannforekomster – “vanddirektivet” i dagligtale – ble en del av norsk rett i 2007. Direktivet krever at ferskvann og kystvann skal tilfredsstille krav til god vannkvalitet og god økologisk status innen 2015.

– Laksens grad av trivsel er en god indikator på et vassdrags helsetilstand. Men hvor mye vann laksen trenger, varierer over året, og er ulikt fra elv til elv. EU-kommisjonen vil trolig godta at krav til vannføring fastsettes ut fra kunnskap om hva som skal til for å bedre

miljøtilstanden i elva det gjelder. Det er høyst usannsynlig at EU vil tvinge noen til å slippe masse vann forbi kraftturbiner i perioder der dette ikke gir miljøgevinst, sier Egeland.

D-dag for konsesjoner

Sammen med samfunnsforsker-kollega Gerd Blindheim Jacobsen, har Egeland analysert et sentralt EU-dokument fra november i fjor. Her har EU-kommisjonen gitt medlemslandene og Norge tilbakemelding på regionale vannforvaltningsplaner og generell oppfølging av vanddirektivet til nå.

SINTEF har utført studien på oppdrag for bransjeorganisasjonen Energi Norge. Bakteppet er at fristen for fornyelse av kraftkonsesjonene nærmer seg i mange norske vassdrag.

– Direktivet har rukket å skape en del usikkerhet blant norske kraftprodusenter. Rådet fra oss er at de bør engasjere seg i å frambringe relevant og forskningsbasert kunnskap om de ulike vassdragene, slik at de selv kan foreslå tiltak som treffer direktivets mål, sier Gerd Blindheim Jacobsen.

Kostnadseffektivitet i høysetet

I rapporten konkluderer de to samfunnsforskerne med at EU ikke legger opp til absolutte standarder eller minimumskrav ved gjennomføring av miljøtiltak som skal innfri vanddirektivet.

– EU ønsker at stedsspesifikke hensyn skal avgjøre hva som er riktige miljøtiltak. Kommisjonen er nemlig opptatt av at miljømålene skal nås ved å velge de mest kostnadseffektive tiltakene. Poenget er at landene skal iverksette de tiltakene som gir størst miljøgevinst for hver krone eller euro som brukes, sier Helene Egeland.

Kunnskapsinnhenting

Ifølge SINTEF-rapporten ønsker kommisjonen at medvirkning, samfunnsmessige kost/nyttevurderinger og innhenting av forskningsbasert viten skal legges til grunn ved valg av tiltak.

– Forskningsresultater fra det nasjonale forskningssenteret CEDREN i Norge er høyrelevante i denne sammenhengen, påpeker Egeland.

CEDREN er bemannet med fagfolk fra NINA (Norsk institutt for naturforskning), NTNU og SINTEF. Ifølge Egeland tilsier resultater fra

CEDRENs forskning at det i mange tilfeller går an å iverksette tiltak som bedrer laksens livsvilkår i regulerte elver uten at dette nødvendigvis går utover kraftproduksjonen.

CEDREN vil i nær framtid utgi en samlet oversikt over slike tiltak, i form av ei håndbok for miljødesign i regulerte vassdrag.

Flere gevinster på en gang

Ifølge SINTEF-rapporten legger EU-kommisjonen opp til at det i stor grad skal være opp til landene selv å finne de beste tiltakene som kan forbedre vannkvaliteten.

De to rapportforfatterne forklarer at selv om vanddirektivet er et miljødirektiv, så ønsker Kommisjonen at direktivet skal ses i forhold til andre viktige aspekter ved samfunnsutviklingen. Herunder behovet for energi, behovet for næringsutvikling og distriktsutbygging, samt “fornybardirektivet” og andre direktiv som kanskje kan trekke i andre retninger.

Målet til Kommisjonen er å kombinere miljøhensyn med disse andre hensynene, påpeker de to SINTEF-medarbeiderne.

Tekst og foto: Svein Tønseth

EU's vanddirektiv

- Legger rammene for forvaltningen av vann
- Er innlemmet i EØS-avtalen og dermed forpliktende for Norge
- Ble gjort til del av norsk rett med virkning fra 1. januar 2007
- Omfatter alt ferskvann (overflatevann og grunnvann) samt kystvannet (en nautisk mil utenfor “grunnlinjen”)
- Innen utgangen av 2015 skal i utgangspunktet alle vannforekomster ha god kjemisk og økologisk tilstand
- 50 prosent av vannforekomstene i Europa har fått utsatt sin frist

Kilder:
Wikipedia, Direktoratet for naturforvaltning og SINTEF Energi.

Rapportforfatterne Helene Egeland (til venstre) og Gerd Blindheim Jacobsen er samfunnsforskere som har spesialisert seg på rammebetingelsene for energiproduksjon, herunder lovverk, støtteordninger og direktiver.

